

FÖRE FILMEN

ÖGATS EFTERBILDEFFEKT

En film består i själva verket av en följd av enskilda stillbilder. Illusionen av rörlig bild bygger delvis på ögats efterbildseffekt.

När bilder som visar olika stadier av en rörelse visas tillräckligt snabbt, uppstår en rörlig bild. Människan tolkar bilderna som en kontinuerlig rörelse tack vare efterbildseffekten.

En efterbild är ett synintryck där ögat fortfarande "ser" en bild en kort stund efter att den egentligen har försvunnit ur synfältet.

Efterbilden är alltså ett intryck som dröjer kvar på näthinnan. När bilderna växlar tillräckligt snabbt, uppfattar vi dem inte som enskilda bilder utan som en sammanhängande rörelse.

Prova efterbildseffekten

Titta noga på mönstret här intill i några tiotals sekunder. Flytta sedan blicken till en vit yta. Vad ser du?

De franska bröderna **Auguste och Louis Lumière** betraktas allmänt som filmens pionjärer, även om många andra också arbetade med att utveckla filmapparater vid samma tid.

Tillsammans uppfann bröderna **kinematografen**, en apparat som var överlägsen konkurrenternas: den fungerade både som kamera och projektor.

Brödernas film **Arbetare lämnar Lumières fabrik** (La Sortie de l'Usine Lumière à Lyon, 1895), som var kortare än en minut, visades på Grand Café i Paris i december 1895. Händelsen betraktas som världens första publika filmvisning.

De första filmkamerorna var otympliga, och det var inte möjligt att flytta eller svänga på dem under inspelning.

Filmremsorna som användes i Lumière-brödernas kinematograf var omkring 30–60 sekunder långa. Därför var filmerna korta och dokumentära, och skildrade vardagliga händelser.

Begreppet "film" fanns ännu inte, man talade om rörliga fotografier eller jämförde dem med impressionistiska målningar.

Titta på videorna och diskutera dem.
Du hittar dem på YouTube på videons namn.

YouTube: Georges Méliès, A Trip to the Moon 1902.

- ?
 - ?
- Vad händer i Méliès film?
Är handlingen begriplig trots att filmen saknar ljud?
Vilka kameratricks används i filmen och hur har de gjorts?
Vilka bildutsnitt eller kameravinklar använder Méliès i filmen?
Hur skiljer sig skådespeleriet i tidig film från dagens filmer, och vad tror du att det beror på?

YouTube: G.A.Smith, The Sick Kitten, 1901.

- ?
 - ?
- Vad händer i filmen, vad är dess handling?
Filmerna är klippta. Vilka två bildutsnitt används i filmerna?
Vilka möjligheter ger klippningen och bildutsnittens växling för berättandet i filmerna?

YouTube: Workers leaving the Lumière Factory, 1895

Före Lumière-brödernas offentliga filmvisningar hade publiken aldrig sett ett rörligt dokument av verkligheten.

- ?
- Hur tror du att publiken reagerade på den rörliga bilden vid Lumières visningar?

Med vilka rubriker tror du tidningarna rapporterade om uppfinningen?
Tycker du att motivet – arbetare som lämnar Lumières fabrik – är intressant, och varför valdes det som temat för den första offentligt visade filmen i världen?

Tänk på den senaste videon som du filmade själv? Vad handlade den om?

Vilka likheter och skillnader finns mellan videor som du filmat och Lumières film?

UPPGIFT: BLÄDDRINGS- ANIMATION

En bläddringsanimation är ett enkelt och roligt sätt att få en bild att röra sig. Illusionen av rörelse orsakas av på ögats efterbildseffekt. För blädderanimationer används ett litet häfte med papper. Rörelsens olika stadier ritas på blockets sidor.

Gör en egen blädderanimation. Klipp, vik och häfta ihop ett litet häfte av papper.

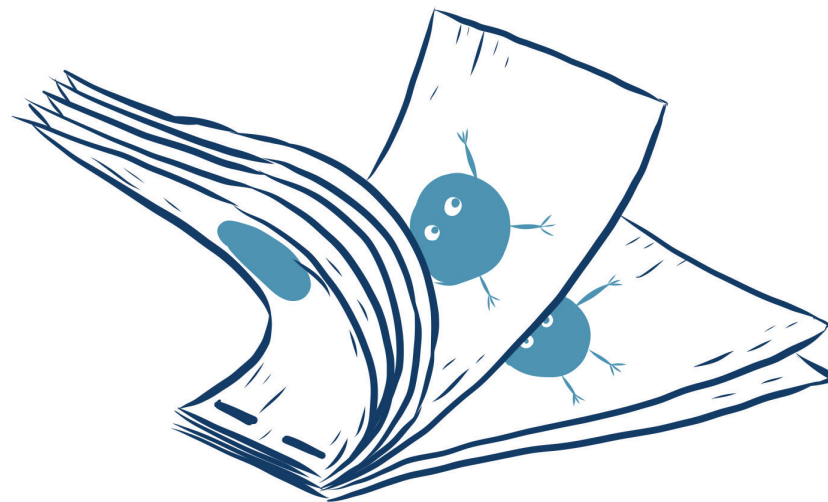
Börja rita på den sista sidan, så är det lättare att rita nästa bild om den föregående syns genom pappret.

Ett ljusbord är ett bra hjälpmedel när du ritar.

Testa animationen i olika stadier genom att snabbt bläddra blocket med tummen.

Ändra bilden lite på varje sida.

Den enklaste lösningen är att rita en cirkel som växer och krymper.

När och var hölls den första filmvisningen i Finland?

När spelades världens första ljudfilm in, vad hette den och hur reagerade samtiden på de första ljudfilmerna?

UPPGIFT: EN LUMIÈRE-FILM

Filma en film i en enda tagning som är högst 60 sekunder lång. Pröva tekniken från de tidiga filmerna genom att följa samma begränsningar som i dem.

De tidiga filmerna fångade vardagliga iakttagelser. I sin enklaste form handlar film om att avgränsa tid och rum: filmaren väljer vad hen vill visa för publiken.

I den här uppgiften är det viktigaste att observera och leta reda på ett bra motiv. Ta god tid på dig.

Fundera på vad som är intressant, vad som händer i din omgivning, vilket motiv du väljer – är det stort eller litet – och hur du ramar in det.

Använd tid till att observera omgivningen och välja motivet innan du börjar filma!

- 1 Filma i ögonhöjd.
- 2 Rör inte på kameran när du filmar.
- 3 Du får inte ändra på beskärningen genom att zooma.
- 4 Det är inte tillåtet att iscensätta situationen eller använda skådespelare i den.
- 5 Spela in filmen i en enda tagning.
- 6 De färdiga filmerna ska visas utan ljud.

FILM

Arbetsgrupp

Ihmefilmi rf, Katriina Kaija, Outi Laine

Text, illustration och layout

Outi Laine

Översättning

Leif Pietilä / Skrivsam Ab

Översättningens beställare och utgivare

Stoff Riksomfattande utvecklingsuppgiften i bildkonst

Korrektur

Joel Gräfnings

Publikationen är en del av Undervisnings- och kulturministeriets nationella utvecklingsprojekt för bildkonst i gymnasiet.

www.stoff.fi

2025

Källor:

Digitakojat. Elokuvan kuvakerronta. Hämtad 5.2.2024.

<https://www.digitakojat.fi/opetus/mediamateriaali/kuvakerronta.html>

Jouttimäki, Tuukka 2010. Examensarbete. Elokuvan valosuunnittelu. Tampereen ammattikorkeakoulu.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/23944/Jouttimaki_Tuukka.pdf?sequence=1

Jälkisanat. Käsikirjoitus – malli kirjoittamiseen. Hämtad 24.2.2024.

<https://jalkisanat.com/2022/09/21/kasikirjoitus-malli-kirjoittamiseen/>

Kaikki kuvaa. Elokuvan kolme perusasiaa -polku. Hämtad 5.2.2024.

<https://kaikkikuvaa.fi/edu/elokuvan-kolme-perusasiaa-polku/perusasia-nro-2-elokuvaaminen-on-ajan-ja-tilan-rajaamista/>

KAVI. Elokuvapolku. Hämtad 10.3.2024.

<https://elokuvapolku.kavi.fi/ylapolku>

KAVI. Elokuva ja markkinointi. Hämtad 12.3.2024.

<https://elokuvapolku.kavi.fi/ylapolku/elokuva-ja-markkinointi/>

KAVI. Lyhytelokuvan analyysi. Hämtad 12.3.2024.

<https://elokuvapolku.kavi.fi/ylapolku/lajityypit/lyhytelokuva-tanaan-ja-eilen/lyhytelokuvan-analyysi/>

Koulukino. Elokuva-analyysi. Hämtad 15.5.2024.

<https://www.koulukino.fi/oppimateriaalit/sokkotanssi/elokuva-analyysi/>

Kulttuurivalve. Elokuva – taide, kulttuuri, kieli. Hämtad 28.3.2024.

https://www.kulttuurivalve.fi/fi/lastenkulttuurikeskus/koulutukset_ja_oppimateriaalit/elokuvan_oppimateriaalit/elokuva-analyysi/1_johdanto_elokuva-analyysiin/

Mtv-uutiset. Elokuvat vilisevät hassuja virheitä. Hämtad 20.7.2024.

<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/elokuvat-vilisevat-hassuja-virheitä-katso-kuvat/134810#gs.cnwj9f>

Mäkelä, Eve 2016. Pro gradu. Kuinka lukiolainen kirjoittaa elokuvasta? Lukiolaisten kirjoittamien elokuva-analyysejä tekstilajipiirteitä. Åbo universitet, humanistiska fakulteten.

Nevala, Tommi 2019. Tutkitaan. Koetaan. Tehdään. Elokuvakasvatuksen käsikirja. Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut.

Scriptslug. A Quiet Place. Hämtad 28.3.2024.

<https://www.scriptslug.com/script/a-quiet-place-2018>

Tuominen, Joni 2018. Avhandling. Elokuvan sisältöanalyysi – kuvan visuaaliset ominaisuudet ja leikkauksellisen ajan merkitys elokuvassa. Åbo yrkeshögskola, utbildningsprogrammet för film och television.

Yle. Kuvakoot – LK...LKK...KK – mitä ne tarkoittavat? Hämtad 5.2.2024.

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/03/01/kuvakoot-lk-lkk-kk-mita-ne-tarchoittavat>

Yle, Mediakompassi. Kohtauksen kuvaaminen. Tulostettu 10.7.2024.

<https://vintti.yle.fi/yle.fi/mediakompassi/mediakompassi/4-6-luokkalaiset/kuvakoulu/kameran-kanssa/kohtauksen-kuvaaminen.htm>